

8. Gaia: Alkinoak

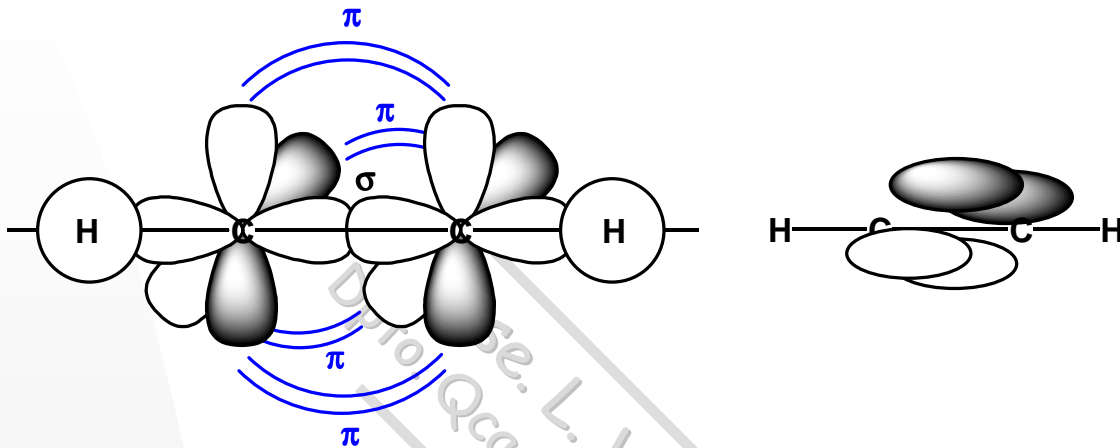

-
- 1.- Alkinoen ezaugarriak
  - 2.- Alkinoen erreaktibitatea.
    - 2.1.- Bukaerako alkinoak nukleozale moduan
    - 2.2.- Adizioak
      - 2.2.1.- Hidrogenazio katalitikoak
      - 2.2.2.- Adizio elektroizaleak
    - 2.3.- Adizio erradikalarioak
    - 2.4.- Alkinoen erredukzioa
    - 2.5.- Alkinoen oxidazioa
-

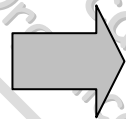
8. Gaia: Alkinoak

■ Alkinoen ezaugarriak

→ Funtzio-taldea: $C\equiv C$

Bi karbonoen artean dentsitate elektroniko handia aurkitzen da

Elektroiak emateko joera

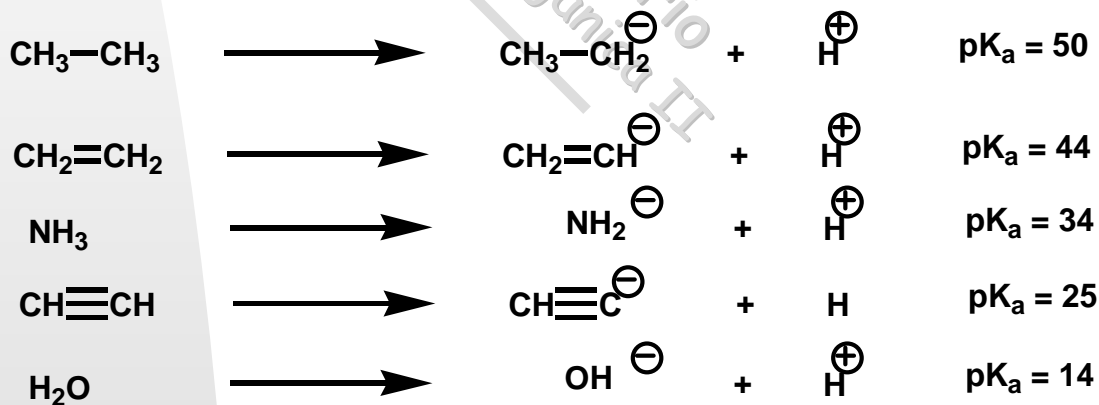
- Nukleozaleak dira
- Elektroizaleekin erreakzionatuko dute
- Erreakzioen mekanismoa: polarra

→ Alkenoak baino nukleozaletasun handiagoa

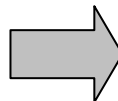
8. Gaia: Alkenoak

Alkinoen ezaugarri fisikoak

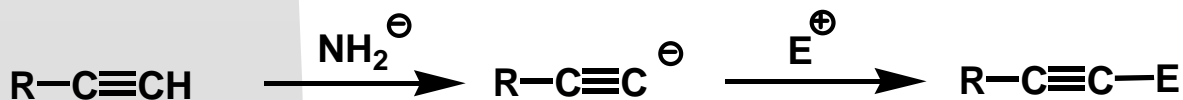
- Alkinoen irakite eta urtze puntuak tamaina bereko dagokion alkano eta alkenoekin konparatuta antzekoak dira
- Polaritate ertaineko konposatuak daukate.
  - Disolbatzaile apolar batzuetan disolbatzen dira (pentanoa, bentzenoa)
  - Polaritate ertaineko disolbatzaileetan oso ondo disolbatzen dira (eterak, CH_2Cl_2 , kloroformo).
  - Ez dira disolbatzen disolbatzaile polarretan (ura, alkoholak, etab.)
- **AZIDOTASUNA:** Alkinoak nahiko konposatu azidoak dira, (orbital hibridoetan s orbitalaren kontribuzioa zenbat eta handiagoa izan orduan eta hobe jasaten da karga negatibo bat)

Bukaerako alkinoak desprotonatzen dira amiduro motatako base batekin, azetiluro ioia emateko.

Azetiluro ioia nukleozalea da

8. Gaia: Alkinoak

Alkinoen erreaktibilitatea

Bukaerako alkinoak nukleozale moduan

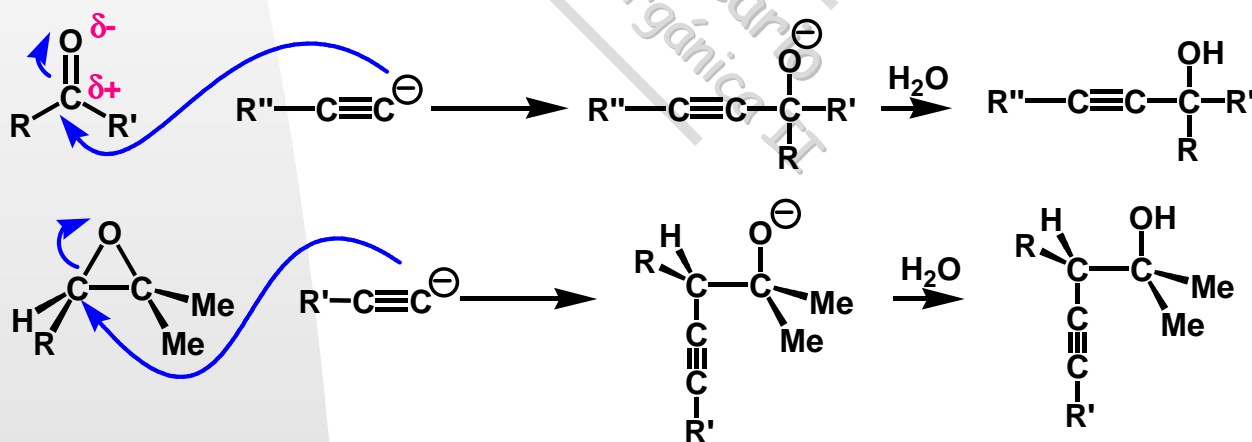
➤ Ordezkapen nukleozalea (S_N).

Nukleozale batek lotura polarizatu baten gaineko eraso eragiten du, karga partzial positiboa dagoen tokian, karga partzial negatiboa zeukan atomo-multoa, haiserako konposatutik bananduz. (*talde ateragarria*)

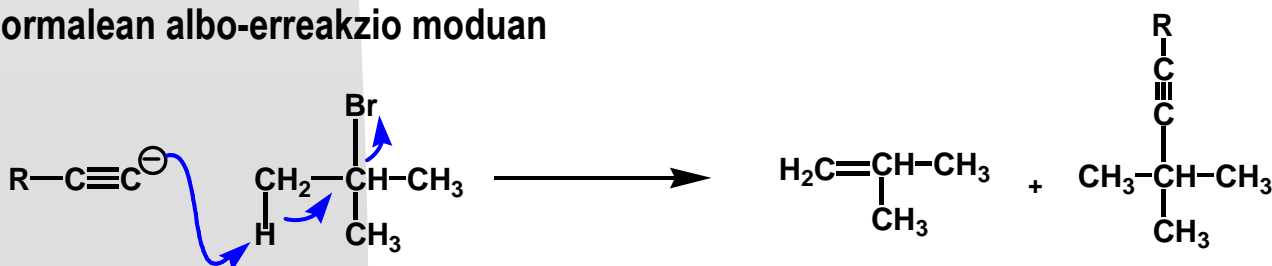
➤ Adizio nukleozalea (A_N)

Nukleozaleak polarizatuta dagoen karbono-heteroatomo lotura anikoitzaren gaineko (edo ziklo tentsionatuaren gaineko) adizioa

➤ Eliminazioa

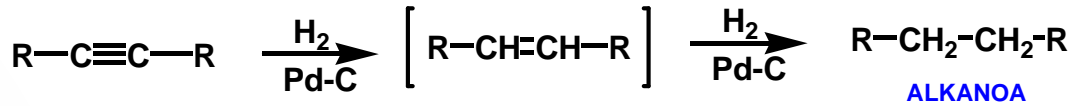
Azetiluroek base moduan joka dezakete, α -hidrogenoa harrapatuz eta talde ateragarriaren galera eraginez (HX eliminazioa). Beti S_N -arekin gertatzen da, normalean albo-erreakzio moduan

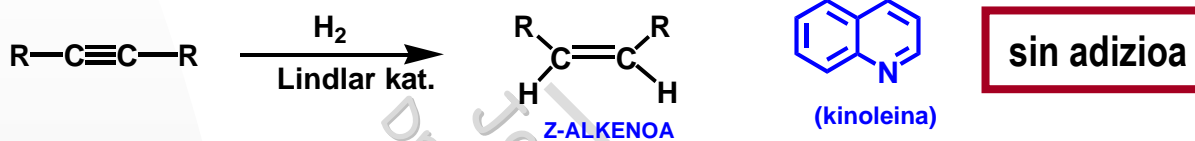
8. Gaia: Alkinoen erreaktibilitatea

Adizio erreakzioak

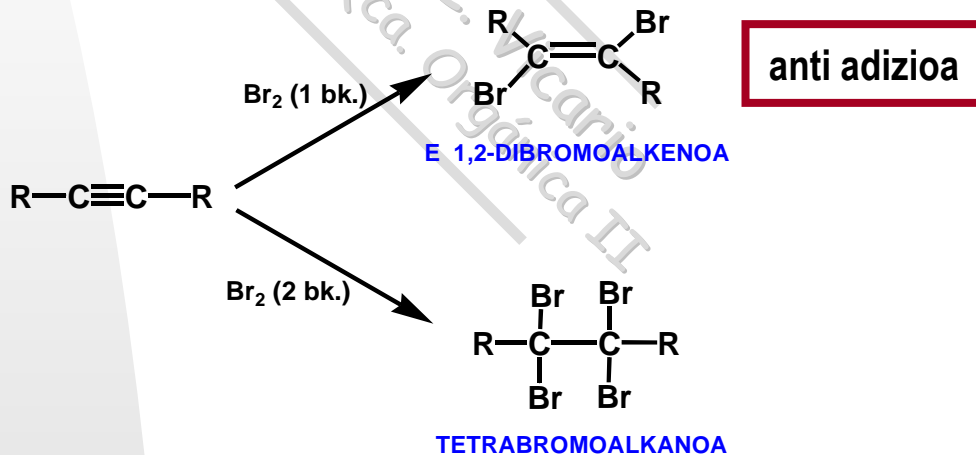
➤ Hidrogenazio katalitikoa

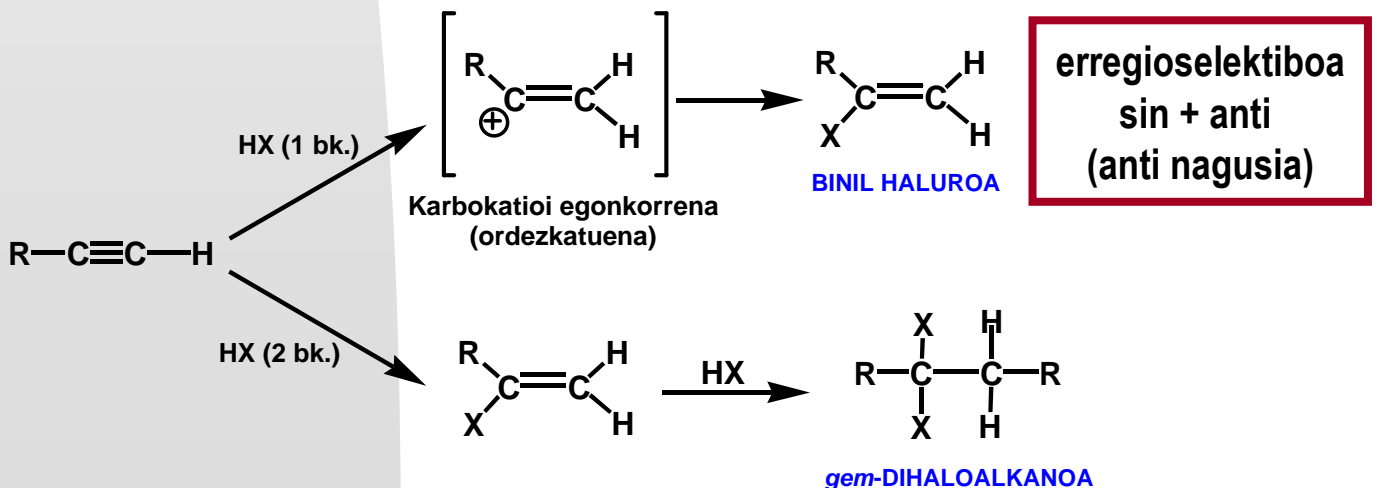
➔ **Semihidrogenazioa** egiteko: Lindlar katalisatzailea (CaCO₃, Pd (5%), Pb(Oac)₂ quinoleina) erabiltzen da

➤ Halogenazioa

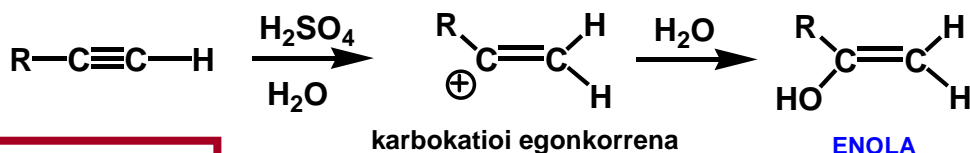
➤ Hidrogeno haluroen adizioa

8. Gaia: Alkinoen erreaktibitatea

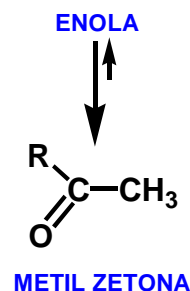
Adizio erreakzioak

➤ Hidratazioa

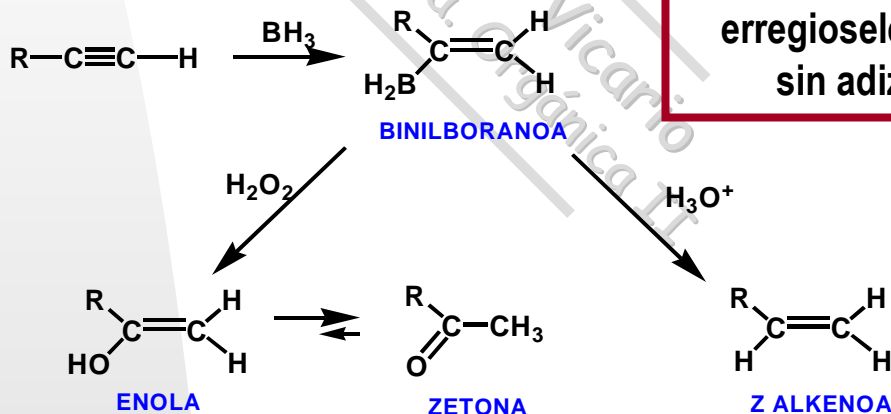

erregioselektiboa

enolak berrantolaten dira konposatu karbonilikoa (zetona) emateko

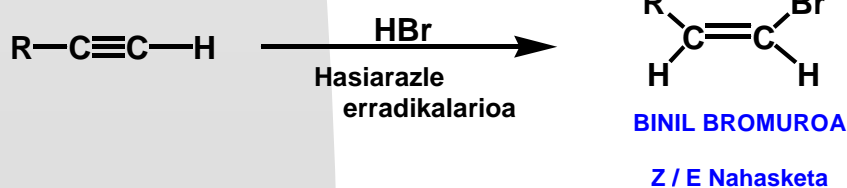

➤ Hidroborazioa

erregioselektiboa
sin adizioa

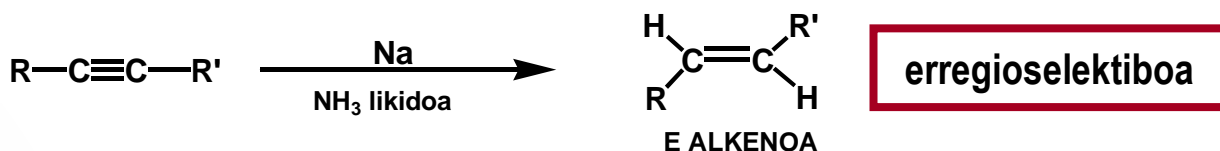
➤ Adizio erredukarioa

erregioselektiboa
sin + anti

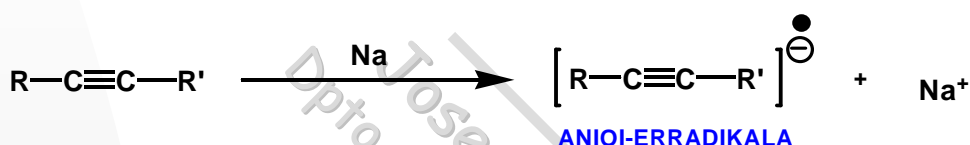
8. Gaia: Alkinoen errektibitatea

Alkinoen erredukzioa

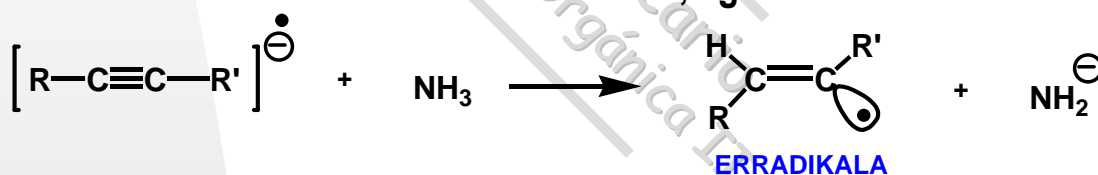

➤ Mekanismoa

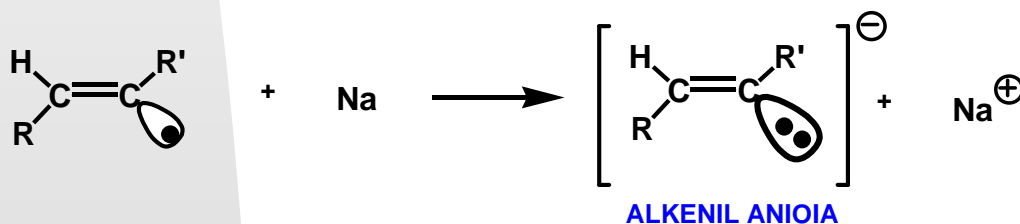
1. Elektroi-transferentzia (oxidazio-erredukzioa): Sodioaren oxidazioa gertatzen da eta alkinoaren erredukzioa, anioi-erradikala izeneko tartekaria emateko

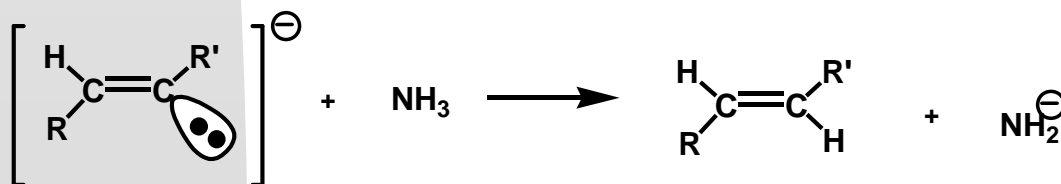
2. Protonazioa (Azido-base erreakzioa): Anioi erradikalak protoi bat hartzen du amoniakotik. Eratzen den erradikalak *trans* da, egonkorrena delako

3. Elektroi-transferentzia (oxidazio-erredukzioa): Beste sodio atomo baten oxidazioa gertatzen da eta erradikalaren erredukzioa, anioi bat emateko

4. Protonazioa (Azido-base erreakzioa): Anioiak, espezie basikoa bezala, protoi bat hartuko du alkenoa emateko

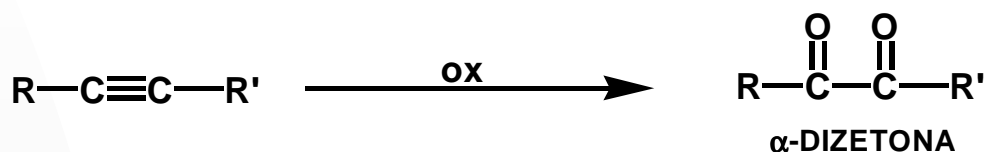

8. Gaia: Alkinoen erreaktibitatea

Alkinoen oxidazioa

➤ Degradaziorik gabeko oxidazioa

➔ α -dizetonak lortzen dira eta erabiltzen diren oxidatzaileak RuO_4 , KMnO_4 (pH = 7), SeO_2 izaten dira.

➤ Degradazioarekin batera gertatzen den oxidazioa

➔ Alkinoa apurtzen da eta bi azido karboxiliko lortzen dira. Oxidatzaile erabilienak KMnO_4 (pH = 7 eta beroa), eta $\text{O}_3/\text{H}_2\text{O}_2$ (ozonolisia/oxidazioa) izaten dira

